

FRANÇOISE
SAGANOVÁ

TEMNÉ
ZÁKUTIA
SRDCA

FRANÇOISE
SAGANOVÁ

TEMNÉ
ZÁKUTIA
SRDCA

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskypisovatel.sk
www.slovenskypisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Anna Blahová
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Z francúzskeho originálu Françoise Sagan: Les Quatre Coins du coeur,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Plon, Paris 2019,
preložila Beáta Panáková.

Copyright © Plon 2019
Published by arrangement with Lester Literary Agency
Translation © Beáta Panáková 2019
Cover Design © Barbara Baloghová 2020
Cover Photo © Shutterstock
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2020

ISBN 978-80-220-2276-7

Na úvod

V roku 2007 som prevzal pozostalosť po matke a pri mnohých reedíciách mi pripadla čestná povinnosť napísať predslov k textom, zvereným radu prajných vydavateľstiev: *La Vitesse (Rýchlosť)*, *Bonjour New York (Dobrá deň, New York)*, *Chroniques 1954 – 2003 (Zápisky 1954 – 2002)*, *Sagan, ma mère (Moja matka Françoise Saganová)*, a najnovšie *Toxique (Jed)*, ktorý čoskoro vyjde v pôvodnej verzii.

Vydavateľstvá podľa všetkého vo mne vidia ľahkú korisť, dobrovoľnú obeť, ktorá sa zakaždým bez váhania a s potešením vrhá do písania – a rád by som spresnil, že táto úloha je pre mňa vždy rovnako vzrušujúca, bez ohľadu na to, že ide o diela mojej matky, to na veci nič nemení.

Iste, texty, ktoré som uvádzal, boli už predtým publikované, niektoré aj viackrát, čiže boli už prečítané aj niekoľkokrát, a pravdepodobne vyšli už s toľkými predslovmi, že každý ďalší komentár je zbytočný a ani nestojí za povšimnutie.

Neprekvapilo ma teda, keď sa z vydavateľstva Plon na mňa obrátili so žiadosťou napísať úvod k vydaniu rukopisu – lichotila mi dôvera, ktorou ma znova po-

ctili –, no večer, keď som sa vrátil z redakcie domov a v pokoji premýšľal, uvedomil som si, na čo som sa to vlastne podujal. Nejde o nič viac a o nič menej ako o uvedenie nepublikovaného diela ikonickej autorky, ktorého vyjdenie zrejme spôsobí hurikán v literárnom svete a rozruch v médiách.

Pravdupovediac, len matne si spomínam, ako sa tento rukopis ku mne dostal. Mohlo to byť dva alebo tri roky nato, ako som prevzal dedičstvo a odovzdali mi všetky písomnosti, čo bol zázrak, veď matkin majetok bol skonfiškovaný, rozpredaný, darovaný a rozobraný dosť pochybným spôsobom.

Útly román, zviazaný iba v plastovom obale, aký bežne používajú študenti na ročníkové práce, obsahoval dva zväzky: prvý *Les Quatre Coins du coeur* (Štyri strany srdca) a druhý, ktorý sa začínal vetou *Le train de Paris entra dans la gare de Tours à 16 h 10, l'heure prévue* („Vlak z Paríža prišiel do stanice Tours o 16.10...“), mal nadpis *Le Coeur battu* (Zlomené srdce). Román teda nemal definitívny názov a pri písaní týchto riadkov som ešte stále nevedel, pre ktorý sa rozhodneme...

Text napísaný na stroji bol toľkokrát prefotený, že obrysy písmen boli celkom rozmazané. Oba zväzky so škrtmi, poznámkami a opravami, ktovie od koho, lebo písmo sa líšilo, sa ocitli osobitne v nesúrodej kope písomností, dokumentov a všelijakých záznamov. Až po určitom čase som si uvedomil, že ide o jeden a ten istý román.

Bola to teda šťastná – a možno aj nešťastná – zhoda okolností, že som rukopisu venoval iba roztržitý pohľad. Vôbec mi vtedy nedošlo, že by mohlo ísť o nevydaný text. Matkina pozostalosť bola v neuveriteľnom neporiadku a ja som sa stále musel vyrovnávať s neriešiteľ-

nou motanicou právnických, daňových a najmä editor-
ských problémov.

Keď o tom teraz rozmýšľam, bola to z mojej strany ozaj ľahkovážnosť, že som sa dal pomýliť neukončenosťou a nevenoval som dostatočnú pozornosť tomuto výrazne saganovskému, miestami necudnému, barokovo zafarbenému textu s neuveriteľnými zápletkami, že som ho nechaval tak dlho ležať v zásuvke. Vzhľadom na stupeň neukončenosti sa mi zdalo neopatrné dať ho čítať nejakému človeku, ku ktorému nemám absolútnu dôveru. Väčšina parížskych vydavateľov, s ktorými som sa stretol v posledných mesiacoch, ma príkro odbila, a tak som sa začal obávať, či dielo Françoise Saganovej nezostane stratené v tme 20. storočia. Potom som však stretol Jeana-Marca Robertsa, prozreteľného človeka, ktorý sa neskôr stal mojím mentorom v otázke vydávania pozostalosti. Vtedy bol šéfom vydavateľstva Stock a s radosťou sa ujal projektu nanovo vydať súbor pätnástich matkiných titulov, ktoré som mu v to aprílové popoludnie priniesol na rue de Fleurus. Okrem toho, že Jean-Marc Roberts sa stal mojím vydavateľom, veľmi rýchlo som ho začal považovať za priateľa a o niekoľko týždňov som prirodzene práve jemu diskkrétne zveril na prečítanie tento román, napriek nedotiahnutej forme nepochybne publikovateľný.

Román (s pôvodným názvom *Štyri strany srdca*) mal byť zrejme aj námetom na prvú filmovú adaptáciu – preto tie nespočetné fotokópie –, no projekt sa nikdy nerealizoval. Rukopis sa menil, ak nie zásadne prepisoval, aby inšpiroval prípadného scenáristu. Preto nemohol vyjsť v takejto podobe, s evidentnými nedostatkami – uškodilo by to celkovému vnímaniu matkinho textu. (V slo-

venčine vychádza pod názvom *Temné zákutia srdca*, pozn. redakcie.)

So Jeanom-Marcom Robertsom sme sa zaoberali aj myšlienkou, že román by mohol dopísať nejaký dobrý súčasný autor. Ale rýchlo sme ten nápad zavrhlí, lebo rukopis s toľkými chýbajúcimi slovami – miestami chýbali celé odseky – by tým utrpel.

Text sa teda navrátil do šera, čo mi však nebránilo v nasledujúcich mesiacoch čítať si ho znova a znova a čoraz pozornejšie. Viaceré hlasy mi vraveli, že ho môžem dopísať iba ja a že tento román určite musí vyjsť, hoci aj v nedokonalejšej forme. Text nie je úplný, ale tvorí dôležitú súčasť spisovateľkinho diela – a Saganovej čitateľom, ktorí ju poznajú a majú radi, by sa mala sprístupniť celá jej literárna tvorba, aby mohli spoznať jej dielo v úplnosti.

Pustil som sa do práce, opravil som, čo sa mi zdalo nevyhnutné, a dbal som na to, aby som nenarušil štýl ani tón románu, ktorý som si od začiatku do konca vychutnával. Vyznačuje sa absolútnou slobodou, neviazanosťou, uštipačným humorom, odvahou hraničiacou s bezočivosťou – to všetko sú charakteristické črty autorského rukopisu Françoise Saganovej.

Šesťdesiatpäť rokov po debute *Dobrý deň, smútok* a po desiatich rokoch nepokojného polospánku Saganovej posledný nedokončený román konečne vychádza v tej najpôvodnejšej autentickej podobe – a to je pre čitateľov podstatné.

Denis Westhoff

I

Terasa rezidencie La Cressonade, ohraničená štyrmi platanmi a šiestimi pravidelne rozostavenými tmavozelenými lavičkami, bola majestátna. Celá budova musela byť voľakedy krásne staré vidiecke sídlo, lenže už vôbec nepôsobila pekne, ba ani staro. Prezdobili ju novo pristavenými vežičkami, vonkajším schodiskom a balkónmi z ohýbaného železa, a tak stelesňovala dve storočia zbohatlíckeho nevkuusu, ktorý znehodnocoval aj krásu slnka, stromov, sivých štrkových chodníkov a okolitej zelene. Na terasu sa vstupovalo tromi nízkymi sivými schodmi so zábradlím pseudostredovekého štýlu, čo tomu nevkusiu nasadilo korunu.

Dve postavy sediace čo najďalej od seba na lavičke s výhľadom na dom to zjavne nerušilo. Pohľadu je často milšia škaredosť než krása, ktorá vyžaduje pozornosť a čas na zhodnotenie a obdivovanie. Ludovic a jeho žena Marie-Laure boli určite k tejto architektonickej kako-fónii úplne ľahostajní. Nepozerali sa ani na dom, ani na

seba, obaja civeli do zeme, na špičky topánok. Topánky mali pekné, ale ľudia, ktorí sa vyhýbajú pozrieť do tváre nablízku, pôsobia akosi choro.

„Nie je ti chladno?“

Marie-Laure Cressonová sa obrátila s tou otázkou na svojho manžela. Obdarená peknou tvárou s výraznými zelenkavými očami, zmyselnými perami a rozkošným nosíkom veľmi priťahovala mužov, kým sa nevydala – dosť narýchlo – za dobre stavaného a zdravím kypiaceho mladíka menom Ludovic Cresson, nie veľmi bystrého plejboja, o ktorého sa trhali dievčatá zo 16. parížskeho obvodu pre jeho majetok a príjemnú povahu. Z notorického sukničkára Ludovica Cressona sa po svadbe stal verný manžel. No všetky jeho prednosti – s výnimkou peňazí – sa v očiach Marie-Laure javili ako chyby. Marie-Laure bola dosť vzdelaná, ale nie kultivovaná, vďaka prečítanej zmesi vychytených kníh, povrchnosti a predsudkov navonok budila zdanie inteligentnej, bystrej a modernej ženy. Chcela riadiť svoj život, čiže životy ostatných, hovorila tomu žiť si po svojom. Pritom sama nevedela, čo je život, ani čo vlastne chce, vedela len, že túži po prepychu. Stále pritom potrebovala uspokojovať svoje stúpajúce nároky. A vedela dávať najavo nespokojnosť, nech bola cena jej šperkov akokoľvek astronomická, nech bol akokoľvek obrovský majetok Ludovicovho otca Henriho Cressona, v rodnom meste Touraine prezývaného Krúžiaci sup.

Netreba vysvetľovať – lebo je to samozrejmé –, ako dostala stará továreň a starý dom meno La Cressonade.

No vysvetliť, prečo a ako samotní Cressonovci – veď *cresson* je obyčajná žerucha – začali podnikať a zbohatli na tej obyčajnej žeruche, cíceri a inej drobnej zelenine, ktorú dnes vyvážajú do celého sveta, by bolo oveľa zložitejšie a namáhavejšie. Táto nezáživná téma by prinajmenšom od autora vyžadovala zbytočné plytvanie predstavivosťou.

„Tebe je chladno? Nechceš môj pulóver?“

Muž sediaci pri Marie-Laure sa to spýtal s prirodzenou milotou a hádam až prílišnou pozornosťou vzhľadom na banálnosť otázky. Ostatne, mladá žena zamihala viečkami a (asi na sekundu) odvrátila hlavu, prejavujúc tak mimovoľný odpor, ktorý v nej vzbudzoval manželov pulóver.

„Ach nie, ďakujem. Idem dnu, to bude najlepšie. Aj ty by si mal ísť dnu. Nech nedostaneš aj zápal priedušiek.“

Vstala a pomalým krokom zamierila k domu, drobný štrk jej škrípala pod ultramodernými topánkami. Nech sa dialo čokoľvek, aj osamote na vidieku, Marie-Laure bola vždy oblečená podľa poslednej módy.

Manžel ju sledoval obdivným a zároveň usúženým pohľadom.

Treba povedať, že Ludovic Cresson sa práve vrátil z dlhého pobytu v nemocniciach. Dostal sa tam po vážnej autonehode – bola to taká strašná havária, že nikto z lekárov ani z jeho blízkych neveril, že by mohol prežiť.

Malý športiak, manželov dar k narodeninám, šoféro-

vala Marie-Laure a napasovala ho do stojaceho nákladniaka. Miesto spolujazdca úplne rozdrvili oceľové tyče, ktoré ten nákladniak prevážal. Marie-Laure sa nestalo nič, ani na Ludovicovej hlave nebolo vidieť zranenie, ale telo mal poprepichované ako rešeto. Upadol do kómy a lekári mu dávali jeden, najviac dva dni života.

Lenže ukázalo sa, že pľúca, plecia, krk, všetky orgány sídlia v tejto úžasnej prírodnej pevnosti a podieľajúce sa na vnútornom a vonkajšom zdraví tohto naivného chlapca, sú nepredstaviteľne bojovné a zdatné. Kým rodina premýšľala nad pohrebným obradom a primeranou hudbou, kým si Marie-Laure chystala úžasne elegantné vdovské šaty (veľmi jednoduché, s doplnkom: kúskom leukoplastu na sluche), kým Henri Cresson zúril, že mu stroskotal jeden z jeho plánov, kopal do všetkého, čo mu prišlo do cesty a nadával zamestnancom, kým jeho žena Sandra, Ludovicova macocha, s ubíjajúcou dôstojnosťou držala pozíciu chorej osoby väčšinou pripútanej na lôžko, Ludovic bojoval.

A po týždni sa na všeobecný úžas prebral z kómy.

Je známe, že niektorým lekárom záleží viac na ich diagnózach než na pacientoch. Ludovic znervózňoval všetky lekárske kapacity, ktoré k nemu Henri Cresson (podľa svojho zvyku) privolať z Paríža aj odinakiaľ. Lahkosť, s akou sa navrátil na tento svet, ich natoľko podráždila, že mu našli niečo veľmi nebezpečné v hlave. A to stačilo – s jeho mlčaním –, aby ho dali na pozorovanie a potom natrvalo umiestnili do špeciálneho zdravotného zariadenia. Pôsoobil nesústredene, zmätene, ako psychicky postihnutý, a pevné telesné zdravie ešte posilňovalo tento dojem.

Celé dva roky Ludovica bez jediného slova, jediného pro-

testu presúvali z jednej kliniky na druhú, z jednej psychiatrickej liečebne do druhej, poslali ho dokonca do Ameriky, doslova pripútaného v prúdovom lietadle. Rodinka ho chodila každý mesiac navštevovať, len aby sa pozerali, ako spí – alebo sa naňho podľa ich vlastných slov „hlúpo usmievali“ – a rýchlo vypadli. „Nevládzem znášať to divadlo,“ fňukala v aute Marie-Laure a zmohla sa na krokodíliu slzu. Nikto iný ani jedinú slzu nevyronil.

Ale áno, bola tu výnimka, keď Marie-Laurina matka, šarmantná Fanny Crawleyová, čerstvá vdova, ešte stále smútiaca za manželom, prišla navštíviť zaťa, ktorého dovtedy vôbec nemala rada. Ludovicove tak trochu kovbojsky bodré spôsoby sa mnohým citlivejším ženám nepáčili, aj keď na druhej strane veľmi sa páčili mnohým ženám za zenitom. Keď prišla za zaťom, ktorého volala plejboj, a uvidela ho sedieť v kresle s priviazanými zápästiami aj nohami, strašne pochudnutého a strašne omladnutého, bezbranného a zraniteľného, celkom neschopného odmietnuť sedatíva, ktoré mu od rána do večera pichali do žíl... Fanny Crawleyová sa rozplakala. Jej nárek natoľko zburcoval Henriho Cressona, že ju požiadal o vážny rozhovor bez svedkov.

Zhodou okolností Henri Cresson práve hovoril s riaditeľom kliniky, asi najdrahšej, no isto najzbytočnejšej v celom Francúzsku. Riaditeľ mu kategoricky tvrdil, že jeho syn sa už nikdy, nikdy nevylieči. Lekárova bohorovná istota vzbudila pochybnosti a hnev Henriho Cressona, geniálneho obchodníka, nulového v citovej sfére (neprechovával k nikomu nijaké city, len k svojej prvej žene, Ludovicovej matke, ktorá zomrela pri pôrode). To, že táto pekná, elegantná, ešte mladá žena,

ktorá, ako vedel, veľmi žialila za manželom, narieka nad neoblúbeným zaťom, ho prekvapilo a utvrdilo v tom, že je čas skončiť toto trápenie. Vrátil sa za lekárom a znosil ho pod čiernu zem, takže už ani vo vyhliadke masťného zárobku nemohol držať na klinike pacienta, ktorého príbuzný ho takto ponížil.

O mesiac nato Ludovic prišiel do La Cressonade a tam sa ukázalo, že je celkom normálny. Fľaštičky s liekmi postupne povyhádzoval do koša na papier. Bol pokojný, trochu uzavretý a úzkostlivý, veľa behával. Vlastne celé dni trávil v obrovskom parku, behal ako dieťa, ktoré sa znova postavilo na nohy, a usiloval sa vyzerať ako dospelý. Neprichádzalo do úvahy – ostatne, ani nikdy predtým o tom nebola reč –, že by sa zamestnal v otcovej továrni. Bol finančne zabezpečený, nemusel si hľadať nejaké symbolické zamestnanie ako zámienku na cestovanie po celej Európe (po ktorom túžila Marie-Laure, s ním alebo bez neho).

Pre Marie-Laure bol jeho návrat katastrofou. Byť vdovou by bolo úctyhodné, ale byť „ženou dementa“, ako to sama bez zábran formulovala pred blízkymi (známymi, s ktorými sa stretávala v spoločnosti), je niečo celkom iné. A tak chlapca, ktorého dosiaľ celkom znášala, dokonca svojím spôsobom aj trochu mala rada, znenávidela.

Začala ju rozčuľovať Ludovicova príchylnosť, láska, vášeň, ktorú k nej prechovával. A Ludovic bytostne miloval ženy, romanticky túžil po milovaní, asi jedinom umení, ktoré pestoval a v ktorom vynikal. Bol vášnivý, nežný a šarmantný, (veľmi početné) kruhy parížskych prostítútok, s ktorými sa v minulosti stýkal, ho stále nežne milovali.

Pod dohľadom skromného dedinského lekára, štedro plateného Henrim Cressonom, sa Ludovic pekne zotavoval. Tento lekár ostatne hneď po havárii tvrdil, že pacient je traumatizovaný, unavený, zlomený, ale vôbec nie je psychicky chorý. Skutočne, nikto uňho nemohol spozorovať nijaké známky neurózy, funkčnej či mentálnej abnormálnosti. Bol iba skleslý, nejavil záujem o budúcnosť, mal z nej obavy.

Ale čoho sa bál? Koho?

Na to sa ho nikto nespýtal, v tomto dome sa totiž každý staral iba o seba.

Marie-Laure zostupovala po smiešnom schodisku s rukou malátne položenou na zábradlí, no musela odskočiť na tretí schod a uhnúť sa, lebo práve prihrmelo pretekárske auto a prudko jej zabrzdilo rovno pred nosom, vystreľujúc na všetky strany štrk. Bola by vyletela a narobila krik, keby za volantom nesedel jej svokor. Prednedávnom sa Henri Cresson rozhodol, že jeho šofér zostarol a že bude šoférovať sám – katastrofa pre susedov, hrôza pre zvieratá a pre všetkých, ktorí sa s ním na ceste stretli.

„Božemôj, otec,“ predsa len chladno precedila cez zuby Marie-Laure, „kde máte šoféra?“

„Zápal slepého čreva... maróduje,“ bodro odpovedal Henri Cresson, vystupujúc z auta. „Zápal slepého čreva...“

„Ale to je tento rok už štvrtý zápal slepého čreva...“

„Áno, ale on sa z toho teší. Všetky poisťky, nemocenská plus plat, ten chlapík nič nerobí a prachy mu idú, len

musí trčať v posteli, lebo sa bojí žandárov, kontroly z poisťovne a čo ja viem ešte čoho.“

„Vy by ste sa mali báť.“

„Báť sa? A prečo? Nestarajte sa, nevestička, nestarajte sa, dobre?“

Neznášala, keď jej hovoril „nevestička“, ale on si to neodpustil, nepomohli ani pripomienky manželky, impozantnej Sandry, ktorej sa teraz podarilo zaujať uvítací postoj na terasových schodoch, hoci obyčajne zostávala vo svojej izbe.

Sandra Cressonová, rodená Lebaillová, nadovšetko dbala na plnenie povinností. S Cressonom boli dávni susedia, ich mnohohektárové pozemky ležali jeden vedľa druhého. K sobášu s bezútešným vdovcom ju primal aj strach zo samoty. Myslela si, že si berie svojrázneho priemyselníka, no vydala sa za neotesanca, ktorého na jej veľké sklamanie vôbec nezaujímal spoločenský život. Snívala, že v obrovských priestoroch La Cressonade bude prijímať návštevy, no v skutočnosti sa iba snažila obmedzovať manželove bleskové vpády do otrasného salónu. Lebo predtým, ako prevzala žezlo Sandra, vládli v dome iné ženy a stihli sa tu realizovať.

Dvaja bratia Henriho Cressona zahynuli v druhej svetovej vojne. („Ako nejakí mamľasi,“ bodro vravieval Henri Cresson. „V štrnástom až osemnástom, to boli hrdinovia, ale v tridsiatom deviatom až štyridsiatom?“) Ich vdovy sa veľmi rýchlo odsťahovali od neznesiteľného grobianskeho švagra, ktorý ich napokon kráľovsky vyplatil, len aby mu dali svätý pokoj. Mali však dosť času na zariaďovanie prijímacích sál a niekoľkých izieb, čím z tohto už aj tak dosť bizarného domu spravili ne-

predstaviteľnú katastrofu. Medzi marockými kozubmi jednej švagrinej a španielskymi dekoráciami druhej švagrinej potom Sandra (ktorá prejavovala vášnivú lásku ku gréckemu umeniu) umiestnila mramorové výkričníky. Ten interiér sa nikto neodvážil ani len odфотографovať.

Sandra si našla v dedine sochára, ktorý sa dovtedy špecializoval na náhrobné skulptúry pre miestny cintorín, a jedným ťmahom ho usmernila na umenie ďalekého Grécka a Ríma, ktoré mal podľa jej inštrukcií imitovať v rôznych rozmeroch. Vytvoril Venušu Milósku aj Niké Samotrácku a Sandra tieto diela umiestnila v obrovskom salóne ako výraz vzdoru a protestu. Sama sa viac podobala na nejakú sochu ako na ľudskú bytosť, mohutná, pevná a stabilná za každých okolností, Sandra Cressonová medzi svoje sochy celkom zapadla, odlišovala sa od nich iba oblečením.

„Aha, a už je tu aj moja žena, už sme komplet!“ zvolal Henri Cresson a strhol si z krku ponížujúci šál.

„Nerozumiem, prečo ste taký prekvapený,“ zvýšila hlas Marie-Laure.

„Nečudujem sa, že ste tu, jedna aj druhá,“ odsekol Henri, „ale tomu, že ešte žijem medzi dvoma ženskými, ktoré sú také, také... ako to povedať? Také húževnaté, áno, to je správne slovo, húževnaté...“

„A vy nie ste?“

Marie-Laure to chcela vysloviť s nádychom sarkazmu, ale hlas jej piskľavo preskočil. Henri obišiel dve našťavané ženy a energicky vykročil smerom k nevkusnému salónu. Len tesne sa vyhol cestovnej taške pohodenej uprostred cesty a zúrivo do nej kopol.

„Čo je to tu?“

„Môj brat. Predstavte si, milý priateľ, môj brat Philippe k nám prišiel na pár dní.“

„Ale čo, drahý Philippe k nám prikvitol?“

Mnohé nedostatky Henriho Cressona boli vlastne nedostatkom dobrých vlastností. Nebol ani taký grobian, len mu nikdy nenapadlo byť milý. Nebol ani taký lakomec, len mu nikdy nenapadlo byť štedrý. A bolo mu úplne ľahostajné, čo si o ňom myslia ostatní. Vlastne bol od prírody pohostinný a prítomnosť muža, skutočného muža, lebo syn mu pripadal skôr ako anjel alebo duch, mu prišla celkom vhod.

„Starý dobrý Philippe... Ako dlho sme sa nevideli? Ach áno, tri týždne... Dúfam, že sa má dobre a neprežíva nejaké ľúbostné traumy.“

Pri slove „ľúbostné“ naznačil úvodzovky a so smiechom vošiel do salónu, zanechajúc za chrbtom obe ofučané ženy.

So Sandrou sa oženil krátko po smrti svojej manželky, ktorú miloval, o ktorej nikdy nehovoril a za ktorou nikdy neprestal smútiť. Sandre „sa venoval“ v manželskom zmysle slova dva týždne, potom ju začal zanedbávať a teraz sa jej už „venuje“ iba zriedka. Sandra so svojím krehkým zdravím bola s takýmto stavom spokojná.

V okolí, samozrejme, nikdy nechýbali dobré duše, ktoré Sandru už od začiatku informovali o manželových záletoch. Ale napodiv, napriek množstvu a intenzite eskapád Henri Cresson svoju manželku nikdy neurazil tým, že by čo len v náznaku dovolil, aby niečo vy-

šlo najavo. „Chodil do Paríža“, ako sa vtedy vravievalo, a vracal sa odtiaľ svieži a mlčanlivý. To je najmenej, hovoril si, čo môže urobiť pre ženu, ktorú si inak uctiť nemôže.

A na tom sa zakladal aj jeho vzťah so synom. Keď syn „odišiel do Paríža“, bolo to kvôli štúdiu ekonómie, neúspešnému, no spoločensky vyžadovanému. V osemnástich rokoch nevedel o ženách nič, čo sa vysvetľovalo jeho utiahnutosťou a internátnou školou, kde bol zavretý spolu s ostatnými úbohými vidieckymi chlapcami. Táto neznalosť vecí otca znepokojovala. A keď mu po dvoch mesiacoch prišli účty z kvetinárstva za množstvo ktoviekam doručených kytíc, zľakol sa. Ludovic je dosť hlúpy, aby sa zaľúbil do nejakej parížskej slečinky, urobil jej dečko alebo čo. Tak sa teda otec vybral do hlavného mesta a s úžasom zistil, že kvety, kytice, všetky tie pozornosti boli určené rôznym prostitutkám, ktoré synovi venovali svoju priazeň. Aj mu odľahlo, aj nie. Spôsobom primeraným inteligencii jeho jediného dieťaťa Henri synovi vysvetlil, že toto sa nerobí.

Potom sa pri obede syn opýtal, prečo sa to vlastne nerobí, prečo by nemal posielat kvety ženám, ktoré sa mu oddávajú, a mal by ich posielat slečinkám z dobrých rodín, ktoré ho odmietajú.

„Ach, rob, ako myslíš,“ uzavrel otec.

A tak potomok nadšene pokračoval, až kým po čase nestretol Marie-Laure a zamiloval sa do nej až po uši: bol zaľúbený a nešťastný, viac ako na vlastnom živote mu záležalo na živote inej bytosti, trpel, že nie je súčasťou života svojej lásky.

Pre Marie-Laure neznamenal nič ani láska, ani Ludovic. A pritom jej rodičia Quentin a Fanny Crawleyovci sa celý život nežne ľúbili, mohli byť príkladom citovo bohatého rodinného života. Marie-Laure nimi za to takmer opovrhovala. A oni sa jej inštinktívne vyhýbali, akoby im naháňala strach.

Quentinova smrť pri leteckom nešťastí Fanny Crawleyovú zničila. Vytratila sa zo spoločnosti, duša sa jej vytratila z tela, z hlasu sa jej vytratila veselosť a celkovo sa z nej vytratil život. Nedostatok peňazí ju prinútil pracovať. Z priateľskej láskavosti ju prijali do jedného módného salónu, kde postupne vďaka prirodzenej prívetivosti, milote a bezchybnému správaniu získala dobré postavenie a mohla dcéru a seba slušne uživiť. No Marie-Laure to nestačilo, a zrazu bol pre ňu Ludovic zaujímavý.

Ak si nedal do súvislosti tie dve veci – smrť otca a náhly záujem dcéry –, bolo to preto, lebo nechcel nič vidieť; ani to, ako Fanny prevrátila oči, keď ju požiadal o dcérinu ruku; ani to, že priatelia radšej zmenili tému rozhovoru a blahoželali mu tak, ako sa blahoželá človeku odchádzajúcemu na vojenskú misiu niekam ďaleko, napríklad do Afriky. Niekomu, kto sa určite raz spamätá a od svojho rozhodnutia upustí. Cítil to, ale bol tak šialene zamilovaný, že si to nevšimol. A Marie-Laure bola vtedy dosť múdra alebo prefikaná, aby si ho udržala, zaliečala sa mu a nedovolila inému dievčaťu, inej žene uchmatnúť jej nežného, citlivého, bohatého, záhaľčivého Ludovica Cressona. Od narodenia mu chýbala neha, vyrastal bez matky, tohto muža si mohla získať bez námahy; sníval o láske ako nejaký smiešny Tristan z minulého storočia.